DOI: 10.32844/2222-5374-2020-105-3.43

УДК: 343.61

Василенко М. О.,*здобувач Науково-дослідного інституту публічного права*

ПОВТОРНІСТЬ ТА РЕЦИДИВ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРИ ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИНАХ

У статті автором проведено дослідження повторності та рецидиву, як форм множинності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. Актуальність даної роботи полягає в тому, що дане питання не було предметом окремого дослідження серед сучасних науковців кримінально-правової науки. В роботі автором встановлено, що повторність умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, необхідно відмежовувати від кримінального правопорушення передбаченого п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України (умисне вбивство вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України), яка вважається кваліфікуючою (обтяжуючою ознакою) умисного вбивства. Адже, у випадку вчинення умисного вбивства особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України мається на увазі обов'язково одиничний злочин. Автор також наголошує, що повторність умисного вбивства при обтяжуючих обставинах наявна лише у випадку, коли особа раніше вже була засуджена за вчинення умисного вбивства, однак судимість ще не знята, і не погашена. Або коли особа вчинила умисне вбивство при обтяжуючих обставинах передбачених тією самою частиною статті Особливої частини КК України два або більше разів, і всі епізоди розглядаються в одному кримінальному провадженні. Окрім цього, в роботі встановлено, що повторність і рецидив, як форми множинності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах не виключають одна одну, і можуть бути застосовані судом в сукупності. Зроблено висновок, що у судовій практиці існують непоодинокі випадки коли суди при призначенні покарання за повторність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах не з'ясовують питання про погашення або зняття судимості. Тому, вирішення даного питання, на нашу думку, потребує саме законодавчого закріплення. Адже, повторність умисного вбивства при обтяжуючих обставинах наявна лише у випадку, коли особа раніше вже була засуджена за вчинення умисного вбивства, однак судимість ще не знята, і не погашена. Або коли особа вчинила умисне вбивство при обтяжуючих обставинах передбачених тією самою частиною статті Особливої частини КК України два або більше разів, і всі епізоди розглядаються в одному кримінальному провадженні.

Ключові слова: множинність, повторність, рецидив, умисне вбивство, обтяжуючі обставини.

Актуальність теми. На сьогодні умисне вбивство при обтяжуючих обставинах є найбільш небезпечним для суспільства проявом злочинної діяльності. Адже, дарма у ст. 3 Основного Закону України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

На цьому також зосереджував увагу і П.П. Черепій під час дослідження кримінальної відповідальності за умисне вбивство з особливою жорстокістю за законодавством України. Зокрема, правник зазначав, що позиціонуючи себе як рівноправного партнера у цивілізованих міжнародних відносинах, Україна прийняла на себе зобов'язання дотримувати і захищати основоположні права та свободи людини і громадянина, закріплені у ряді правових документів як універсального, так і регіонального характеру [2, с. 1], [3, с. 4].

Саме тому, на думку О.О. Дудорова, удосконалення кримінально-правової протидії злочинним посяганням на життя, є злободенною проблемою, що потребує вироблення соціально обумовлених і науково обґрунтованих рекомендацій, адресованих як законодавцеві задля усунення вад нормативної регламентації відповідальності за вказані злочини, так і правозастосувачеві з метою правильного та однакового застосування кримінального закону [4, с. 78]. Окрім цього, С.Д. Бережний переконаний, що побудова демократичної правової держави суттєво гальмується серйозним загостренням криміногенної обстановки, зростанням рівня злочинності. Злочинність як соціальний феномен характеризує одну з граней життя суспільства та є одним з параметрів, що відображають стан життєдіяльності соціального організму на сучасному етапі історичного розвитку [5, с. 105].

Тому, принагідно зауважимо, що тим паче, зазначені вище думки науковців, стосуються суспільної небезпеки (небезпечності) повторності та рецидиву умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

Дослідженню окремих питань умисного вбивства при обтяжуючих обставинах приділяли увагу такі вчені, як М.І. Бажанов, С.Д. Бережний, Г.Ю. Готра, О.О. Дудоров, Д.І. Лопашук, А.А. Музика, А.А. Піонтковський, С.Г. Скок, О.С. Сотула, В.І. Тютюгін, О.В. Ус, П.Л. Фріс, П.П. Черепій, Ю.С. Швець, О.Б. Шигонін та інші. Однак, не зважаючи на це, питання повторності та рецидиву умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, не було предметом окремих досліджень серед зазначеної плеяди вчених. Враховуючи це, **мета статті** полягає у дослідженні повторності та рецидиву умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

Виклад основного матеріалу. Наразі кримінальна відповідальність за умисне вбивство передбачена у ст. 115 Розділу II «Кримінальні правопорушення про життя та здоров'я особи» КК України. Якщо ж у ч. 1 ст. 115 КК України передбачено відповідальність за вбивство, без кваліфікуючих обставин, то у ч. 2 ст. 115 КК України передбачено відповідальність за вбивство при обтяжуючих обставинах. Окрім цього і більше цього, вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів є обставинами, які обтяжують покарання. Зазначено у п. 1 ч. 1 ст. 67 КК України.

Як зазначає П.П. Черепій, фіксуючи у ч. 2 ст. 115 КК України описання ознак складу умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, законодавець використав особливий техніко-юридичний прийом: альтернативні кваліфікуючі ознаки цього складу в більшості випадків представлені окремими пунктами, яких на сьогоднішній день нараховується 14. Частина пунктів (зокрема – пункти 2, 3, 9, 10 ч. 2 ст. 115 КК України) передбачає по декілька обтяжуючих обставин. Так, на думку правника, подекуди таке «об'єднання» можна виправдати (наприклад, відносно п. 3 – умисне вбивство заручника або викраденої людини; п. 10 – вбивство, поєднане із зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті

неприродним способом). У ряді випадків воно є не просто порушенням вимог законодавчої техніки, а й, з огляду на принципову відмінність відповідних обставин, створює проблеми для застосування кримінально-правової норми. Тому, стверджує П.П. Черепій, що бажано дотримуватись єдиного підходу, щоб кожна з обтяжуючих обставин була представлена на рівні окремого пункту ч. 2 ст. 115 КК України [6, с. 147].

Таким чином, варто погодитись із А.В. Савченком та Ю.Л. Шуляк, що умисне вбивство за обтяжуючих обставин (кваліфіковане вбивство) передбачене ч. 2 ст. 115 КК України має місце в тих випадках, коли встановлено хоча б одну з ознак, передбачених у п.п. 1–14 ч. 2 ст. 115 КК України. Якщо, продовжує правник, в діях винної особи таких ознак вбачається декілька, то всі вони мають отримувати самостійну правову оцінку за відповідним пунктом ч. 2 ст. 115 КК України [7, с. 174].

Необхідно відзначити, що не враховуючи відносно жорстку санкцію за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах (позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі) дане діяння є розповсюдженим на території України. Тож, для розуміння поширеності умисного вбивства взагалі, та при обтяжуючих обставинах зокрема, звернемось до статистичної інформації Генеральної прокуратури України за останні п'ять років.

Так, відповідно до Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі за 2016 рік обліковано 5 992 (13% від усіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи за 2016 рік) умисних вбивств, з яких 632 умисних вбивства при обтяжуючих обставинах. У 2017 році обліковано 5 145 (13 % від усіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи за 2017 рік) умисних вбивств, з яких 566 умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. У 2018 році обліковано 5 557 (14,2% від усіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи за 2018 рік) умисних вбивств, з яких 543 умисних вбивства при обтяжуючих обставинах. У 2019 році обліковано 5 465 (13,3 % від усіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи за 2019 рік) умисних вбивств, з яких 497 умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. У 2020 році обліковано 3 783 (10,1% від усіх кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи за 2020 рік) умисних вбивств, з яких 439 умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. Таким чином, у 2016 році вчинено 632 умисних вбивства при обтяжуючих обставинах, у 2017 році – 566, у 2018 році – 543, у 2019 році – 497, у 2020 році – 439. Як бачимо, присутня позитивна динаміка до зменшення даного виду найбільш небезпечних суспільно небезпечних діянь.

Продовжуючи наше дослідження, відзначимо, що під повторністю умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, необхідно вважати – вчинення двох або більше умисних вбивств передбачених тією ж самою частиною статті Особливої частини КК України.

Однак, не звертаючи увагу не це, існують непоодинокі випадки коли суди при призначенні покарання за повторність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах не з'ясовують питання про погашення або зняття судимості. На це зокрема, звертається увага в Узагальненні судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності злочинів (статті 32, 33, 35

Кримінального кодексу України) Верховного Суду України від 01 грудня 2008 року.

Приклад такого порушення наступний. Ухвалою Верховного Суду України за касаційною скаргою захисника змінено вирок апеляційного суду Сумської області стосовно П., засудженого за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України до довічного позбавлення волі. В ухвалі Верховного Суду України зазначено, але помилився, даючи їм неправильну юридичну оцінку. Так, кваліфікуючи дії П. за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України, суд зазначав, що умисне вбивство потерпілого З. вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство. Однак такий висновок суду не відповідає встановленим обставинам справи. Суд зазначив у вирокі про наявність у П. судимості за злочин (ст. 94 КК 1960 р.), за який він був засуджений і відбував покарання у 1990 р. З часу відбуття П. покарання за це вбивство і до вчинення іншого вбивства пройшло 16 років, отже, відповідно до ст. 89 КК України він вважається не судимим за попереднє вбивство, а тому кваліфікуюча ознака «умисне вбивство, вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство» поставлена йому у вину безпідставно і підлягає виключенню з вироку. За встановлених судом обставин злочинні дії П. підлягають кваліфікації не за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України, а за ч. 1 ст. 115 КК України. У зв'язку з переоцінюванням дій П. призначено покарання у виді 15 років позбавлення волі [8].

Інший приклад такого порушення наводить А.А. Музика у збірнику практики застосування Верховним Судом України положень Особливої частини Кримінального кодексу України.

Так, вирок Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 5 жовтня 2011 р. С.М. Швідков засуджений за пунктами 1, 6, 13 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України на 15 років позбавлення волі з конфіскацією належного йому майна. Ухвалою колегії суддів судової палати у кримінальних справах апеляційного суду Запорізької області від 19 грудня 2011 р. вирок скасовано, справу повернуто на новий судовий розгляд. Апеляційна інстанція, встановивши підстави для прийняття такого рішення, окрім того зазначила, що С.М. Швідков обвинувачувався органами досудового слідства у вчиненні 18 березня 2010 р. злочину, передбаченого п. 1, 6, 13 ч. 2 ст. 115 КК України, хоча судимості за попередні злочини (у тому числі і за п. «а» ст. 93 КК 1960 р.) були погашені 27 вересня 2009 р. відповідно до ст. 89 КК України. Тому колегія суддів дійшла правильного висновку, що органи досудового слідства та суд необґрунтовано застосували до С.М. Швідкова кваліфікуючу ознаку, передбачену п. 13 ч. 2 ст. 115 КК, – вбивство, «вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство» [9, с. 44].

Отже, варто погодитись із А.А. Музикою, що наразі, у судовій практиці мають місце випадки неправильного застосування кримінального закону як при кваліфікації дій засуджених, так і при призначенні останнім покарання за вчинення умисного вбивства з кваліфікуючими ознаками [9, с. 54].

Продовжуючи дослідження повторності умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, необхідно відзначити, що даний вид множинності необхідно відмежовувати від кримінального правопорушення передбаченого п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України (вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого ст. 116–118 КК України), яка вважається кваліфікуючою (обтяжуючою ознакою) умисного вбивства. Адже, у випадку вчинення умисного вбивства особою, яка раніше вчинила умисне

вбивство, за винятком вбивства, передбаченого ст.116–118 КК України мається на увазі обов'язково одиничний злочин.

Так, на думку В.В. Сташиса, відповідальність за повторне умисне вбивство настає незалежно від того, чи була винна особа раніше засуджена за перший злочин, вчинила вона закінчене вбивство чи готування до нього або замах на нього, була вона виконавцем чи іншим співучасником цього злочину. Якщо ж винний не був засуджений за раніше вчинене вбивство чи готування або замах на нього, ці дії підлягають самостійній кваліфікації, а повторно вчинене вбивство кваліфікується за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України. Окремо кваліфікуються діяння й у випадках, коли спочатку було вчинено закінчене умисне вбивство, а потім – готування до такого злочину або замах на нього. При вчиненні декількох умисних вбивств за обтяжуючих обставин, передбачених різними пп. ч. 2 ст. 115 КК України, дії винного кваліфікуються за цими пунктами та за п. 13 ч. 2 зазначеної статті з урахуванням повторності [10, с. 40].

Однак, у постанові Верховного Суду України від 14 вересня 2020 року у справі № 591/4366/18 провадження № 51-1122кмо20, колегія суддів дійшла висновку, що враховуючи принцип презумпції невинуватості, а також системне тлумачення положень ч. 1 та 3 ст. 32 КК України, вказує на те, що сам факт вчинення злочину не вперше утворює повторність без постановлення обвинувального вироку суду стосовно особи лише у випадку, коли такий факт розслідується органом досудового слідства чи розглядається судом з іншим епізодом тотожного або однорідного злочину в одному кримінальному провадженні. Тобто лише за умов, коли суд безпосередньо досліджує докази та у вирокі встановить доведеність винуватості особи одночасно за всіма епізодами кримінальних правопорушень, які інкриміновані обвинуваченому. Оскільки доведеність чи недоведеність вини у першому епізоді встановлюється судом і лише одночасний розгляд судом в одному кримінальному провадженні першого епізоду, що утворює повторність, і наступного, який кваліфікується як повторний [11].

Отже, повторність умисного вбивства при обтяжуючих обставинах наявна лише у випадку, коли особа раніше вже була засуджена за вчинення умисного вбивства, однак судимість ще не знята, і не погашена. Або коли особа вчинила умисне вбивство при обтяжуючих обставинах передбачених тією самою частиною статті Особливої частини КК України два або більше разів, і всі епізоди розглядаються в одному кримінальному провадженні.

Прикладом такої повторності умисного вбивства при обтяжуючих обставинах може слугувати вирок Дарницького районного суду м. Києва від 11 березня 2021 року у справі № 753/1688/17.

Де, ОСОБА_3, будучи особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України, маючи умисел на протиправне заповдіання смерті іншій людині з корисливих мотивів, які виражалися в бажанні уникнути матеріальних обов'язків для інших осіб, а саме позбавити боргу ОСОБА_5. Так, ОСОБА_3, з метою умисного вбивства з корисливих мотивів, бажаючи та передбачаючи настання смерті іншої людини, взявши до рук невстановлений предмет з обмеженою поверхнею контакту, наніс потерпілій ОСОБА_7 14 ударів в область голови,

рук та ніг, спричинивши останній тілесні ушкодження. Таким чином, ОСОБА_3 вчинив умисне вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині з корисливих мотивів, вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України, тобто скоїв злочин, передбачений п.п. 6,13 ч. 2 ст. 115 КК України [12].

Як бачимо, повторне вчинення умисного вбивства з корисливих мотивів вироком Дарницького районного суду м. Києва від 11 березня 2021 року у справі № 753/1688/17, було кваліфіковано за п. 6 та п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України.

Зазначена кваліфікація повністю відповідає постанові Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи». Де у абз. 2 та 3 п. 17 передбачено, якщо винний не був засуджений за раніше вчинене вбивство чи готування до нього або замах на нього, ці його дії підлягають самостійній кваліфікації, а повторно вчинене вбивство кваліфікується за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України. Окремо кваліфікуються діяння й у випадках, коли спочатку було вчинено закінчене умисне вбивство, а потім – готування до такого ж злочину чи замах на нього. При вчиненні кількох умисних убивств за обтяжуючих обставин, передбачених різними пунктами ч. 2 ст. 115 КК України, дії винного кваліфікуються за цими пунктами та за п. 13 ч. 2 зазначеної статті з урахуванням повторності [13].

Окрім цього, у абз. 6 п. 17 зазначеної вище постанови встановлено, що судам слід мати на увазі, що при співучасті в убивстві така кваліфікуюча ознака цього злочину, як вчинення його особою, що раніше вчинила умисне вбивство, повинна враховуватися при кваліфікації дій тільки тих співучасників, яких ця ознака стосується [13].

Продовжуючи наше дослідження відзначимо, що повторність вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах необхідно відмежовувати від рецидиву.

З цього приводу В.М. Лошицький наголошує, що повторність злочинів, пов'язується із засудженням злочинця за раніше скоєний злочин має певні теоретичні ускладнення, бо дуже тісно перемішується з поняттям рецидиву. Науковець наголошує, що у випадку повторності винуватцем вчиняються тотожні, однорідні чи різнорідні злочини, а ось для рецидиву така умова не є обов'язковою. При повторності особа може вчиняти як умисні, так і необережні злочини, а при рецидиві маємо на увазі лише умисні злочини [14, с. 53]. Отже, рецидивом умисного вбивства при обтяжуючих обставинах є вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення.

Прикладом такого рецидиву може слугувати вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 22 березня 2021 року у справі № 760/11302/15-к. Так, судом визнано рецидив злочину у діях ОСОБА_6, раніше судимого: 13.06.2005 року Солом'янським районним судом м. Києва за ч. 1 ст. 263, ч. 2 ст. 121, 70 КК України до 9 років 6 місяців позбавлення волі, на підставі ухвали Бердичівського міського суду Житомирської області від 22.11.2010 року не відбуту частину покарання замінено на покарання у виді виправних робіт строком на 2 роки з відрахуванням 20 % доходу на користь

держави, 27.07.2012 року Солом'янським районним судом м. Києва не відбутий строк покарання 6 місяців 1 день виправних робіт замінено на штраф у розмірі 307,7 гривень, зареєстрованого та проживаючого за адресою: АДРЕСА_1, визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч.4 ст. 187, ч. 2 ст. 15, п.п. 6,12 ч. 2 ст. 115 КК України та призначити покарання – за ч. 2 ст. 15, п. 6, 12, ч. 2 ст. 115 КК України з урахуванням положень ч. 3 ст. 68 КК України у виді позбавлення волі строком на 10/десять/ років; – за ч. 4 ст. 187 КК України у виді позбавлення волі строком на 14/чотирнадцять/ років з конфіскацією всього належного майна. На підставі ст. 70 КК України за сукупністю злочинів шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим остаточне покарання ОСОБА_6 призначити у виді позбавлення волі строком на 14/чотирнадцять/ років з конфіскацією всього належного майна [15].

Як бачимо зі змісту вироку, у зазначеному випадку мова йдеться про загальний рецидив, адже ОСОБА_6, вчинив умисне кримінальне правопорушення, не тотожне й не однорідне з попереднім.

Або інший приклад. Вироком Броварського міськрайонного суду Київської області від 15 березня 2021 року у справі № 363/3402/18, визнано рецидив злочинів у діях ОСОБА_2, раніше судимого за ч. 4 ст. 187, п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України, в результаті чого ОСОБА_2 було призначено покарання за ч. 3 ст. 15 п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України у вигляді позбавлення волі на строк 8 (вісім) років [16].

Однак, зі змісту вироку Броварського міськрайонного суду Київської області від 15 березня 2021 року у справі № 363/3402/18, ми вже можемо спостерігати спеціальний рецидив. Адже, ОСОБА_2 вчинив незакінчений замах на умисне вбивство вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України, який є однорідним з тим за який ОСОБА_2 вже має судимість. Тобто, у діях ОСОБА_2 наявна, як повторність так і рецидив.

Що, зокрема, узгоджується із постановою Пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки». Де зазначено, що передбачені у розділі VII Загальної частини КК України повторність, сукупність та рецидив злочинів є окремими формами множинності злочинів, кожна з яких має специфічний кримінально-правовий зміст. Водночас це зміст визначений у КК України таким чином, що деякі із цих форм не виключають одна одну. Тому, вчинення особою двох або більше злочинів може за відповідних умов утворювати сукупність і повторність (наприклад, вчинення грабежу особою, яка раніше вчинила крадіжку), повторність і рецидив (наприклад, вчинення вимагання особою, яка має судимість за шахрайство) [17].

Отже, роблячи підсумок досліджуваного питання можна відзначити, що у судовій практиці існують непоодинокі випадки коли суди при призначенні покарання за повторність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах не з'ясовують питання про погашення або зняття судимості. Тому, вирішення даного питання, на нашу думку, потребує саме

законодавчого закріплення. Адже, повторність умисного вбивства при обтяжуючих обставинах наявна лише у випадку, коли особа раніше вже була засуджена за вчинення умисного вбивства, однак судимість ще не знята, і не погашена. Або коли особа вчинила умисне вбивство при обтяжуючих обставинах передбачених тією самою частиною статті Особливої частини КК України два або більше разів, і всі епізоди розглядаються в одному кримінальному провадженні.

Під рецидивом умисного вбивства при обтяжуючих обставинах необхідно розуміти – вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення. Більше того, встановлено, що ці форми множинності (повторність і рецидив умисних вбивств при обтяжуючих обставинах) не виключають одна одну, і можуть бути застосовані судом в сукупності.

Перспективним напрямом подальших наукових пошуків, вважаємо дослідження сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Черепій П.П. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство з особливою жорстокістю за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Ірпінь, 2019. 23 с.
3. Черепій П.П. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство з особливою жорстокістю за законодавством України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : 12.00.08. Івано-Франківськ, 2019. 257 с.
4. Дудоров О.О. Умисне вбивство, поєднане зі згвалтуванням: питання кваліфікації та вдосконалення кримінального закону. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4(76). С. 77–92.
5. Бережний С. Умисні вбивства на замовлення: історично-правовий аспект. *Слово національної школи суддів України*. 2013. № 3(4). С. 105–111.
6. Черепій П.П. Особливості юридичного складу умисного вбивства при обтяжуючих обставинах. *Право.ua*. 2017. № 1. С. 146–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_1_28.
7. Савченко А.В. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини (у схематичних діаграмах) : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 312 с.
8. Узагальнення судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності (статті 32, 33, 35 Кримінального кодексу України) : Узагальнення судової практики від 01 груд. 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007700-08#Text>.
9. Практика застосування Верховним Судом України положень Особливої частини Кримінального кодексу України / за заг. ред. А.А. Музики. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 915 с.
10. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т.2: Особлива частина / за заг. ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна та ін. Харків : Право, 2013. 1040 с.

11. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91702523>.
12. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95493340>.
13. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова від 07 лют. 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>.
14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України станом на 2 вересня 2019 р. / за заг. ред. М.В. Лошицького. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2019. 864 с.
15. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95710424>.
16. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95530653>.
17. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова від 04 черв. 2010 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text>.

M. Vasylenko

REPEATING AND RECURRENCE OF INTENTIONAL MURDER UNDER AGGRESSIVE CIRCUMSTANCES

In the article, the author conducted a study of recurrence and recurrence as forms of multiplicity of premeditated murder under aggravating circumstances. The relevance of this work is that this issue has not been the subject of a separate study among modern scholars of criminal law. In the work the author found that the recurrence of premeditated murder under aggravating circumstances, it is necessary to distinguish from a criminal offense under paragraph 13 of Part 2 of Article. 115 of the Criminal Code of Ukraine (premeditated murder committed by a person who previously committed premeditated murder, except for murder under Articles 116–118 of the Criminal Code of Ukraine), which is considered a qualifying (aggravating sign) premeditated murder. After all, in the case of premeditated murder by a person who has previously committed premeditated murder, with the exception of murder provided for in Articles 116–118 of the Criminal Code of Ukraine, a single crime is necessarily meant. The author also emphasizes that the recurrence of premeditated murder under aggravating circumstances is available only if the person has previously been convicted of premeditated murder, but the conviction has not yet been removed and not expunged. Or when a person has committed premeditated murder under aggravating circumstances provided by the same part of the article of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine two or more times, and all episodes are considered in one criminal proceeding. In addition, the paper found that recurrence and recidivism, as forms of multiplicity of premeditated murders under aggravating circumstances, are not mutually exclusive and can be used by the court as a whole. It is concluded that in judicial practice there are many cases when courts

do not clarify the issue of expungement or removal of a criminal record when imposing a penalty for repeated intentional homicides in aggravating circumstances. Therefore, the solution of this issue, in our opinion, needs legislative consolidation. After all, the recurrence of premeditated murder under aggravating circumstances is available only if the person has previously been convicted of premeditated murder, but the conviction has not yet been removed and not expunged. Or when a person has committed premeditated murder under aggravating circumstances provided by the same part of the article of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine two or more times, and all episodes are considered in one criminal proceeding.

Keywords: *plurality, recurrence, recidivism, premeditated murder, aggravating circumstances.*